

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVII. Eodem consequenter mandato duplex involvitur præceptum;
unum mortali, alterum sub veniali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

116 Cùmque Origenes, Basilus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Caelestinus Papa, Theodoretus, Leo Magnus, Prosper, Fulgentius, Victor Antiochenus, Maximus, Beda, Rabanus, Eucherius, Aponius, Anselmus, Bernardus, Franciscus Assisius, Laurentius Justinianus, Thomas Aquinas, Thomas Villanovanus, S. Ignatius de Loyola, S. Teresa, S. Maria Magdalena de Pazzis, & alii Sancti passim doceant, omnes actus nostros deliberatos ex Dei dilectione faciendos esse (uti demonstrabitur lib. seq.) ex communi Sanctorum traditione constat veritas assertionis nostrae.

CAPUT XVI.

Primo maximoque mandato duplex involvitur praeceptum, affirmativum unum, negativum alterum; illud expresse, istud implicite.

117 **E**O namque Dei dilectio expresse praecipitur, cùm dicitur: *Diligis Dominum Deum tuum.* Eodem quoque cordis divisio implicite prohibetur, cùm additur, *ex toto corde tuo, &c.* Dum enim totum cor Deus expresse vult sibi, prohibet illud alteri dari, etiam ex parte, sive per mansorios creaturarum amorculos, aliquid extra Deum non propter Deum diligendo, v. g. divitias, honores, sensuum voluptates, &c.; sive per amorem habentem alium finem ultimum agentis, quam Deum.

CAPUT XVII.

Eodem consequenter mandato duplex involvitur praeceptum, unum sub mortali, alterum sub veniali.

118 **S**ub veniali quippe eo mandato praecipitur, Somnes deliberatos actus saltem virtualiter referre in Deum, hoc ipso quo per mansorios creaturarum amorculos prohibetur dividere cor nostrum, & aliquid extra Deum amare, non propter Deum, ut constat ex hactenus dictis, atque ex professo probabitur l. 8.

119 Sub mortali verò & aliquid praecipitur, & aliquid prohibetur. Praecipitur amare Deum tamquam finem ultimum hominis; prohibetur aliquid extra Deum amare tamquam finem ultimum hominis.

120 Porro illud proprie amatur tamquam finis ultimus hominis, quod principaliter possidet cor hominis, & in cujus amore homo praecipuum studium suum & cogitationem ponit. Per consequens proprie amatur tamquam finis ultimus hominis, quod amatur amore praedominante, seu praecipuum in corde locum obtinente (ut loquitur S. Franciscus Salesius) ita ut amor ipsius pra reliquis nostris amoribus altius cordi impressus, iis regnantibus in morem dominetur, eosque fortitudine & fervore vincat.

121 Ex quo patet, impropiam esse locutionem, Tom. I.

cùm dicitur, per quodcumque mortale constitui finem ultimum hominis in creatura. Neque enim proprie finem ultimum hominis constituit in divitiis v. g. quisquis eas amat amore mortaliter malo: quia eo ipso divitias non amat amore praedominante, & super omnia, modo dicto: cùm amore mortaliter malo possit & amare divitias, & simul honores, & sensuum voluptates, &c. Quisquis verò sic divitias amat, eas super omnia non amat, v. g. super voluptates, vel honores. Eas proinde non amat amore praedominante. In iis ergo finem suum ultimum proprie non constituit.

Unde D. Thomas 1. 2. q. 88. a. 2. & 4. 122 dum distinguit modos, quibus veniale ex genere suo fieri potest mortale, dicitque veniale fieri mortale, vel quia in eo constituitur finis ultimus, vel quia ordinatur ad mortale, sive ad finem mortaliter malum, adeoque mortaliter amatum: duo ista aperte distinguit, finem aliquem mortaliter amare, & in eo finem ultimum hominis constituere, prout & Theologi communiter cum ipso distinguunt.

Et si idem foret finem aliquem mortaliter amare, & in eo finem ultimum hominis constituere, in Deo finis ultimus constitui non posset absque mortali peccato. Quod absit. 123

Finem itaque ultimum hominis in aliquo constituere, proprie est ipsum amare ex toto corde; est ipsum amare super omnia; est ipsum amare fortiori quam caetera amore; sive amore supra alios amores omnes praedominante: atque hoc modo, ex vi primi maximeque mandati, sub mortali Deum amare tenemur; sub mortali etiam prohibemur finem ultimum hominis in ulla re extra Deum vel momento constituere, sive aliquid extra Deum amare plusquam Deum, vel aliquid extra Deum amare amore supra Dei amorem praedominante, etiam momentaneo, & citò transeunte. Siquidem 1. Joan. 2. scriptum est: *Si quis taliter diligit mundum, non est charitas Patris in eo.* Matthaei quoque 10. Veritas dicit: *Qui amat patrem & matrem plusquam me, non est me dignus.* Et Luc. 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Si quis proinde animam, seu vitam suam vel momento plus amaret quam Christum, timoreque mortis ipsum vel momento negaret, ut Petrus, tamen, cessante timore, ad se reversus, statim id fleret amare, momento illo haud dubie mortaliter peccaret; uti haud dubie mortaliter peccavit Petrus. Verum hac de re plura ubi de peccatis.

Accipe tamen hic brevem hujus rationem: 125 quia nempe quisquis finem ultimum hominis vel momento, in aliqua constituit creatura, ipsam plusquam Deum amando, eo momento summum bonum suum, bonum infinitum, bonum infinite amabile, bono postponit vilissimo, principemque in amore locum, Deo

(cui tot titulis strictissime debetur) furatur ut in creaturam transferat. Quod profecto Deo valde est injuriosum.

126 Plura de amore prædominante (dante Deo) ubi de charitate. Solum hinc addere lubet, ex eo quod n. 118. dixi, primo mandato esse vetitum, aliquid extra Deum amare non propter Deum, sive amore objectum amatum non referente in Deum, non esse consequens, omnem actum virtutis, non relatum in Deum, in se, sive ex officio suo esse malum (prout aliqui consequens esse purant) eò quòd omisio circumstantiæ debiti ad hoc ut opus sit usquequaque bonum, vitiet opus.

127 Negatur quippe sequela: quia opus ex sua specie, sive ex officio bonum, v. g. datio eleemosynæ, in se non vitatur ex defectu relationis in Deum; utpote qui, licet sit defectus circumstantiæ requisitæ ad bonitatem actus in individuo, sive ad bonitatem complectentem omnia ad actum usquequaque bonum tam ex parte operis, quam ex parte operantis; non est tamen defectus circumstantiæ requisitæ ad bonitatem actus ex parte operis, sive ad hoc ut actus sit ex parte operis, sive ex specie sua & officio bonus: cum ut sic bonitatem, sive honestatem suam habeat ex objecto sineque proximo, non ex fine extrinseco; nec eam accipiat ex circumstantiis requisitis ex parte operantis, sed ex parte operis dumtaxat.

128 Et ostenditur id ab omnibus admitti debere: Quia nemo est, qui negare queat, saltem actum aliquem, à charitatis actu distinctum, semel in vita in Deum esse referendum, ipsique, tot beneficiorum largitori, affectu benevolo esse offerendum (alias præceptum relationis operum, à tot sanctis Doctoribus toties inculcatum, funditus everteretur) & ut hoc de facto præceptum non sit, saltem extra controversiam est, Deum Titio præcipere posse ut actum, sequenti instanti ponendum, sibi ex affectu benevolo offerat. Ponamus actum illum esse dationem eleemosynæ. Quæro an actus ille, absque ipsius in Deum benevolè dilectum relatione, in se malus sit? absit ut hoc quisquam admittat. Manifestum est ergo quòd defectus relationis actum ex specie sua, sive ex officio bonum in se non vitiet: quia non est defectus circumstantiæ requisitæ ad bonitatem istius actus ex parte operis, sed solum ex parte operantis.

129 Si dicas 1. omissionem relationis ad debitum finem ultimum non minùs vitare opus, quàm relationem ipsius ad finem malum. 2. actus specificari ab intentione; dum autem actus ex officio bonus non refertur in Deum, intentio est mala. 3. actum, non relatum in Deum, haud esse usquequaque bonum; per consequens simpliciter & absolute non esse bonum. Quia bonum ex integra causa.

130 Ad 1. Respondeo esse disparitatem, quòd per relationem ad finem malum, actus ex se bonus, sive ipsius officium positivè applicetur ad finem malum, per eum proinde deturpe-

tur, sicut manus aut vestis pici applicata. Per defectum verò relationis ad Deum, actus ex se bonus, sive ipsius officium positivè non applicatur ad finem malum, sed dumtaxat non applicatur ad debitum finem ultimum bonum. Qui defectus applicationis non afficit officium actus: cum solum se teneat ex parte operantis, in creatura sistens, velut in fine negativè ultimo.

Ad 2. Respondeo ad hoc ut intentio mala opus inficiat, necesse esse ut ipsum ad finem malum applicet, ut proximè dixi. Hoc autem non facit intentio, dationem eleemosynæ v. g. non referens in Deum: tum quia non tam est intentio mala, quàm negatio debitiæ intentionis bonæ: tum quia actum illum per modum medii non dirigit in malum finem, sed solum non dirigit in bonum.

Ad 3. Respondeo actum ex se bonum esse usquequaque bonum bonitate specificà, seu tenente se ex parte officii, & operis: cum & objectum ipsius sit bonum, & finis proximus bonus; tamen non sit usquequaque bonus bonitate, complectente omnia ad honestatem requisita, tam ex parte operantis, quàm ex parte operis. Cum ut sic sit complexum ex actu secundum se bono, & dictæ relationis defectu; ob quem complexum quidem istud est malum, sed opus in se bonum.

Recole quod dixi n. 128. & videbis hæc solutiones ab ipsismet objicientibus adhibendas in casu ibi memorato.

Postquam n. 124. & 125. ex Scriptura & ratione ostendimus, Deum ex vi primi maximique mandati, sub peccato mortali super omnia amandum, amore prædominante, supererat ut ipsulum ex doctrina Sanctorum demonstraremus. Sed quia id tunc excidit, lubet hinc id demonstrare ex præclara doctrina sanctorum Augustini & Francisci Salesii. Augustinus ergo l. de moribus Eccles. c. 11. *Summum* (inquit) *bonum, quod etiam optimum dicitur, non modo diligendum esse nemo ambigit, sed ita diligendum, ut nihil amplius (imò nec æquè, ut dicit epist. 155. ad Macedonium) diligere debeamus; idque significatur & exprimitur, eo quod dictum est, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Atque ut ostenderet se loqui de amore prædominante: Sic (inquit) Paulus Deum diligebat, cum dicebat: Certus sum, quod neque mors, neque vita . . . neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei. Unde tandem concludit: nihil nobis aliud esse optimum, ad quod adipiscendum, postpositis cæteris, festinare oporteat, quàm Deum. Ecce quomodo Deum super omnia (uti significat *ly postpositis cæteris*) primo mandato, dilectione prædominante, diligere præcipimur, secundum Augustinum. Et ne dubium superesset id præcipi sub mortali, subjungit, quòd *mors ipsa sit taliter non diligere Deum. Quòd (inquit) nihil est aliud, quàm ei quidquam in diligendo, atque sequendo,**

præponere vel æquare. Siquidem epist. 155. ad Macedonium c. 4. dicit, quod Deus est quo nihil melius invenimus. Cui si diligendo aliquid vel præponimus, vel æquamus, nos ipsos diligere nescimus.

135 Saleſii quoque verba ad idem sunt obſervatu digniſſima; ſiquidem primum mandatum exponens, dicit, quod illud mandatum amorem inter mille amores electum præſcribit; quemadmodum eo amore dilectus, electus eſt inter mille, ut dilecta Sunamitis notavit in Cantico. Eſt amor quem omnes amores noſtros vincere, & omnibus noſtris affectibus, regnantis in morem dominari neceſſe eſt. Et hoc à nobis exigit Deus, ut ſui amor præ reliquis noſtris amoribus, altius cordis impreſſus, toti cordi præſe ac imperet, ut ardentiori affectu totam animam noſtram obtineat, & majori ampliſſime noſtras omnes facultates ad opus adhibeat, ut ſit ſublimiſſior, omnemque noſtram mentem impleat, ut denique ſit fortior & robuſtior, omnemque noſtram fortitudinem & vigorem exerceat. Et quia per illum Deum in ſupremum noſtra mentis objectum eligimus, amor eſt ſumma dilectionis, & electio ſummi amoris. Quia nempe Dei bonitas omnem aliam bonitatem infinitis partibus antecellit, ipſe diligendus eſt amore ſublimi, præſtanti, potenti, extra omnem comparationem poſito. Suprema illa dilectio tantam Dei reverentiam & aſtimationem animis noſtris ingenerat, per eamque gratiam & amicitiam ipſius tantum facimus, ut illam rebus omnibus antepoſitam, quanto maximo amore proſequamur. Et hinc perſpicuum, hominis ſic Deum diligentis totam animam, totamque fortitudinem ipſi mancipatam penitus eſſe & conſecratam. Siquidem... in præparatione animi totum terrarum orbem deſerturus erit, ne excidat ab amore, quem ſe divina bonitati debere gloriatur. In ſumma eſt amor excellentia, vel excellentia amoris, qui omnibus mortalibus in genere & in ſpecie, ſeu generaliter & particulariter uniſque mandatus eſt; & hoc à primo momento, quo incipiunt uti ratione, amor ſufficiens cuilibet, & neceſſarius ſingulis ad ſalutem. Haec tamen Saleſius lib. 10. de amore c. 6.

CAPUT XVIII.

Deſignatur tempus, quo amoris Dei prædominantis actus ſub mortali eliciendus eſt.

136 **A**moris itaque Dei ſuper omnia, & prædominantis, actum, juxta Saleſium, elicere tenemur à primo momento uſus rationis, quo utique divina bonitas ſuper omnia amabilis proponitur, vel quo per nos ſtat, quod non proponatur. Quod & S. Thomas docet 1. 2. q. 89. a. 6. ad 3. Rationem enim homo accepit ut deliberet de ſine ſuo ultimo, ad quem ſe debeat ſuper omnia convertere, quamprimum poteſt. Hoc eſt enim negotium negotiorum, cui per totam vitam debet præ-

cæteris ſe applicare. *Creatura quippe rationali alia beatitudo non potuit, nec poteſt eſſe, nec poterit* (inquit Fulgentius lib. 1. ad Monim. c. 17.) *niſi ut agnoſcens à quo non ſolum facta, ſed etiam à quo rationalis facta eſt, majorem dilectionem exhibeat bono Creatori, quam ſibi. Neque enim ei ineſſe poſſet ullatenus ratio, niſi ei poſſet Creatoris ineſſe dilectio. Quia nec eſt ulla, que vera ſit, ſapientia, vel intelligentia creatura rationalis, niſi dilectio Creatoris. Ad hoc autem rationem accepit, ut verè ſapiens & intelligens ſit.*

Rationem alteram inſinuat D. Baſilius in 137 Plal. 1. ubi explicans verba iſta: *Beatus vir, qui in via peccatorum non ſtetit*, innuere videtur, hominem, accepto rationis uſu, ſervire dominanti cupiditati, ſi ei dominatus non fuerit per victicem Dei dilectionem: *Adhuc in prima ætate exiſtentes homines, neque in vitiis ſumus, neque in virtute...* Poſtquam verò ratio noſtra fuerit completa, tunc fit quod ſcriptum eſt: *“Ubi venit mandatum, peccatum revixit; ego verò moriebar.”* Exoriantur enim ratiocinationes prave, que ex affectionibus carnis in nobis generantur. Reverà ubi venit mandatum, id eſt, cognitio honorum, ſi non pejori cogitationi dominatus fueris, ad Deum, velut ſinem ultimum, per dilectionem victicem te convertendo, uti recta ratio dicit, ſed rationem ab affectionibus in ſervitutem redigi conſeſſeris, revixit quidem peccatum; moritur autem mens, per delictum mortua facta. Hæc ratio coincidit cum ea quam deduximus n. 125. & 126. Quod utique homo ratione utens, vel Deum amet amore prædominante, vel creaturam. Hanc autem ſi ſic amet, eo ipſo mortaliter peccat.

Denique quemadmodum miles, ſtatim atque militiam ingreditur, ſe in amicitiam & obſequium Principis addicit; ſic homo, ſtatim atque rationis uſum ingreditur, ad ſupremum Dominum ſuum & Creatorem ſe & ſua referre debet, cum ſincero efficacique propoſito ſecundum leges ipſius vivendi, mortemque potius ſubeundi, quam eaſ transgrediatur. Cumque (ut S. Thomas ait q. 28. verit. a. 3. ad 4.) *quilibet teneatur peccatum vitare, & hoc fieri non poſſit, niſi præſtito ſibi debito ſine: tenetur quilibet, cum primo ſua mentis eſt compos, ad Deum ſe convertere, & in eo ſinem conſtituere.* Tandem homo multis titulis Deo debet primitias ſuæ libertatis & amoris. Et ſi Deus olim exegerit primitias frugum & animalium: multo magis exigit primitias cordis.

Si dicas, ad amorem prædominantem non niſi lentè & per gradus ordinariè perveniri; tali proinde amore Deum, adepto rationis uſu, ſtatim amari non poſſe.

Reſpondeo ideò patentibus, patris, &c. non levi curâ ſaragendum, ut in puerorum animis, ante rationis uſum, jaciuntur ſemina & inchoationes amoris Dei prædominantis; utpote qui momento non adoleſcit, magis quam prædominans amor ſæculi, qui tamen